

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1942 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.

Genom en den 17 april 1942 dagtecknad proposition, nr 235, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen *dels* att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m., *dels ock* att samtycka till att Kungl. Maj:t efter utfärdande av den föreslagna lagen meddelar förordnande, som avses i 1 § lagen om statlig krigsförsäkring m. m. i dess sålunda ändrade lydelse, att gälla tills vidare.

Lagförslaget är av följande lydelse:

L a g

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 10 mars 1939 om statlig krigsförsäkring m. m.¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

1 §.

Vid krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden må, såframt Konungen därom förordnar, av staten meddelas transportförsäkring mot krigsrisk, så ock eljest mot risk att egendom lägges under embargo eller uppbringas eller genom annan dylik åtgärd anhålles av främmande stat eller av den, som där tillvällat eller söker tillvälla sig makten. Under enahanda förhållanden må staten jämväl, efter förordnande av Konungen, meddela försäkring mot nyss angivna risker av egendom, som lagrats i utlandet för införsel till riket. Med avseende å statlig försäkring, varom i detta stycke förmäles, skall lagen om försäkringsavtal icke äga tillämpning.

¹ Senaste lydelse se 1940: 942.

Staten må ock under förhållanden, som ovan angivas, efter förordnande av Konungen, åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring av såväl försäkring, varom i första stycket förmåles, som transportförsäkring av annat slag än i nämnda stycke avses.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det framlagda lagförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt 1 § första stycket lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m., sådant detta lagrum lyder enligt lag den 22 november 1940 (nr 942), må staten vid krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden meddela transportförsäkring mot krigsrisk, så ock eljest mot risk att egendom lägges under embargo eller uppbringas eller genom annan dylik åtgärd anhålles av främmande stat eller av den, som där tillvällat eller söker tillvälla sig makten.¹ Med avseende å sådan statlig försäkring skall lagen om försäkringsavtal icke äga tillämpning. Enligt 1 § andra stycket krigsförsäkringslagen må staten vidare, under förut angivna förhållanden, åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring av såväl sådan transportförsäkring, som nu sagts, som annan transportförsäkring. Enligt 2 § krigsförsäkringslagen må staten jämväl meddela återförsäkring av vissa försäkringar för olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabbar å fartyg eller annat transportmedel tjänstgörande person.

Meddelande av statlig försäkring och återförsäkring av angivna slag förutsätter förordnande av Kungl. Maj:t. Sådant förordnande må, enligt 3 §, under tid då riksdagen är samlad meddelas allenast med riksdagens samtycke. Under tid då riksdagen icke är samlad äger Kungl. Maj:t meddela dylikt förordnande för tiden till dess trettio dagar förflutit från det riksdagen sammanträtt. Förordnande i enlighet med sistnämnda punkt meddelades, såvitt angår försäkring och återförsäkring jämlikt 1 § i dess ursprungliga lydelse, av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 3 september 1939 (nr 597). Genom kungörelse den 6 oktober 1939 (nr 689) förordnade därefter Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut (1939 års urtima riksdags skrivelse nr 13), att dylik försäkring och återförsäkring finge tills vidare meddelas av staten jämväl efter utgången av giltighetstiden för förstnämnda kungörelse. Sedan området för försäkring och återförsäkring, som staten jämlikt 1 § krigsförsäkringslagen må meddela, utökats genom förenämnda lag den 22 novem-

ber 1940, förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse sistnämnda dag (nr 943), med stöd av riksdagens beslut (1940 års urtima riksdags skrivelse nr 71), att försäkring och återförsäkring, som avses i 1 § krigsförsäkringslagen i dess sålunda ändrade lydelse, finge tills vidare meddelas av staten.

Jämlikt 1 § kungörelsen den 3 september 1939 (nr 596) med närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen om statlig krigsförsäkring m. m. skola frågor rörande försäkring jämlikt samma lag handläggas och avgöras av en särskild nämnd, statens krigsförsäkringsnämnd. Enligt 3 § i kungörelsen, sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelse den 20 oktober 1939 (nr 748), må försäkring och återförsäkring, som avses i 1 § av lagen, beviljas allenast när så prövas vara av väsentlig betydelse för tillförseln av förnödenheter eller eljest för vidmakthållande av handel eller annan näring.

I skrivelse den 28 januari 1942 har *statens krigsförsäkringsnämnd* föreslagit sådan ändring av krigsförsäkringslagen, att försäkring mot krigsrisk må kunna meddelas för i utlandet lagrade svenska varor. Nämnden har härom anfört:

De försäkringar, som meddelas av statens krigsförsäkringsnämnd, avse, med undantag för återförsäkring av viss olycksfallsrisk, uteslutande transportförsäkring. Transportförsäkring omfattar enligt gällande lagbestämmelse försäkring mot fara, för vilken det försäkrade intresset utsättes under transporten. Omfattar försäkringen jämte transportfara tillika annan fara, som står i samband med transporten, skall försäkringen i sin helhet anses som transportförsäkring.

Under nu rådande förhållanden har ett starkt behov uppkommit av krigsförsäkring för i utlandet lagrade varor avsedda för import till Sverige. Dylig försäkring kan med nu gällande bestämmelser endast meddelas i sådana fall där försäkringen kan beviljas i samband med transportförsäkring av varorna. Då transportförsäkring endast torde kunna meddelas, därest utsikter föreligga att under rådande förhållanden kunna hemtransportera varorna, kan lagringsförsäkring emot krigsrisk icke meddelas i alla de fall där sådan synes vara av behovet påkallad. Under det senast förflutna året har det i åtskilliga fall varit nödvändigt för importörerna att likvidera verkställda inköp eller för desamma ställa oåterkalleliga rembourser redan i samband med beställningen av varorna från de fabriker där desamma tillverkas. Hava sedan transportförbindelserna med fabrikationslandet blivit avbrutna innan någon hemtransport kunnat ske, ligga de av den svenske importören redan betalade varorna lagrade i fabrikationslandet för importörens räkning utan att utsikt föreligger att inom rimlig tid kunna hemtransportera desamma och utan möjlighet till krigsförsäkringsskydd i Sverige. På dyligt sätt ligga exempelvis rätt stora svenska varupartier lagrade i Japan och importörerna hava hemställt om krigsförsäkring för dessa partier, men nämnden har icke ansett sig kunna bifalla framställningarna, då varorna icke inom överskådlig tid kunna bli föremål för hemtransport.

Det torde jämväl vara uppenbart att förhållandena kunna utveckla sig på sådant sätt, att det kan vara ur landets intresse önskvärt att varuinköp ske

i länder, med vilka transportförbindelserna för närvarande äro eller kunna tänkas bliva avbrutna för att hava varorna disponibla när transportmöjligheter ånyo uppkomma. Dylika inköp torde knappast kunna verkställas av privata importörer utan att krigsförsäkring för varupartierna kan erhållas, vilket för närvarande icke är möjligt. Det synes därför önskvärt att åtgärder vidtagas för att bereda möjlighet för tecknande av sådan försäkring om förhållandena skulle utveckla sig på sådant sätt, att dylika varuinköp bliva ur landets synpunkt önskvärda.

Över krigsförsäkringsnämndens framställning hava utlåtanden avgivits av statskontoret, fullmäktige i riksbanken, försäkringsinspektionen, statens industrikommission, statens livsmedelskommission, statens handelskommission och kommerskollegium. Kommerskollegium har vid sitt utlåtande fogat yttranden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, Sveriges grossistförbund och Sveriges industriförbund.

Samtliga de hörda myndigheterna och organisationerna hava tillstyrkt eller lämnat utan erinran krigsförsäkringsnämndens förslag.

Föredragande departementschefen, statsrådet Gjöres, har anfört, bland annat, följande:

»Enligt lagen om försäkringsavtal omfattar transportförsäkring sådan fara, för vilken det försäkrade intresset utsättes under transporten, dock att, där försäkring jämte sjöfara tillika omfattar annan fara, den där står i samband med transporten, försäkringen i sin helhet är att anse såsom sjöförsäkring. Ehuru lagen om försäkringsavtal icke är tillämplig med avseende å transportförsäkring, som staten meddelar jämlikt krigsförsäkringslagen, torde begreppet transportförsäkring i sistnämnda lag likväl böra tilläggas samma innebörd som i lagen om försäkringsavtal. I enlighet härmed kan åt försäkring, som av staten meddelas jämlikt 1 § krigsförsäkringslagen, ges sådan omfattning att försäkringen täcker jämväl den risk, som hotar de försäkrade varorna under lagring i utlandet i avbidan på transport till Sverige. Enligt gällande lag torde dock, såsom krigsförsäkringsnämnden framhållit, försäkring av ifrågavarande slag kunna av staten meddelas endast därest utsikt förefinnes att under rådande förhållanden kunna hemtransportera varorna. Endast där så är fallet kan nämligen faran anses stå i samband med transporten. Även om varorna icke för närvarande kunna hemtransporteras, kan det emellertid med hänsyn till folkförsörjningen vara synnerligen angeläget såväl att redan inköpta varor icke återförsäljas i utlandet utan lagras i avbidan på transport till Sverige som att nya varupartier inköpas för att vara tillgängliga, då transportmöjligheter ånyo uppkomma. De privata importörerna torde emellertid icke kunna upplagra inköpta varor i utlandet respektive verkställa nyinköp i lagringssyfte med mindre de hava möjlighet att genom försäkring täcka sig för riskerna. Starka skäl torde därför tala för

en utvidgning av det statliga försäkringsskyddet därhän, att importörerna beredas möjlighet att krigsriskförsäkra jämväl sådana i utlandet upplagrade varor, för vilka transportmöjligheter för närvarande icke föreligga. Liksom i fråga om transportförsäkring torde en dylik lagringsförsäkring böra omfatta, förutom krigsrisk, även risk att godset — i annat fall än som täckes av krigsriskförsäkring — lägges under embargo eller uppbringas eller genom annan dylik åtgärd anhålles av främmande stat eller av den, som där tillvällat eller söker tillvälla sig makten.»

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad i propositionen *Utskottet* föreslagits och får alltså hemställa,

A) att det genom förevarande proposition framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m. måtte av riksdagen antagas; samt

B) att riksdagen måtte samtycka till att Kungl. Maj:t efter utfärdande av den föreslagna lagen meddelar förordnande, som avses i 1 § lagen om statlig krigsförsäkring m. m. i dess sålunda ändrade lydelse, att gälla tills vidare.

Stockholm den 19 maj 1942.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Norman, Tamm, Forslund, Wistrand, Olof Carlsson, Sten, Näslund** och *Verner Andersson**;

från a n d r a kammaren: herr *Hage*, fröken *Andersson*, herrar *Hallagård, Holm, fru Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund, *Barnekow* och *Lundgren**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.